

Verslag conferentie ICOM/CECA i.s.m. DEMHIST

Londen 14-18 oktober 2017

Angela Manders

Are we doing enough? Keeping heritage relevant in the 21st Century

Een ICOM/CECA conferentie biedt mij als zelfstandige in de museale sector een internationaal podium om mijn kennis en ervaring uit te wisselen. Ik grijp deze conferenties dan ook graag aan om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan het programma wanneer dit relevant is. Daarom heb ik ook deze keer een paper ingestuurd over een explorierend onderzoek naar de mogelijkheden om digitale middelen in te zetten bij ouderen om collecties van musea toegankelijk te maken.

De belangrijkste vraag binnen deze conferentie was namelijk : *Are historic buildings and museums working in the best way to ensure maximum impact on audiences in today's society. Are we engaging diverse audiences?*

Verschillende sprekers uit verschillende hoeken van het veld lieten zien hoe zij op authentieke, bijzondere of verrassende wijze hun verhaal relevant proberen te maken voor de 21ste eeuwse mens. Binnen de conferentie werden globaal vier thema's verkend:

1. Verbinding realiseren met de plaatselijke gemeenschap
2. Betekenis en relevantie bewaken in tijden met veranderende ideeën en waarden
3. Relevantie creëren voor zowel de formele als informele educatie - betekenisvol leren
4. Relevantie en toegankelijkheid bewaren in een snel veranderende technologische samenleving

De organisatie lag in handen van Historic Royal Palaces, wat als voordeel had dat de conferentie op twee bijzondere plekken plaatsvond: op het complex van The Tower en op het terrein van Hampton Court Palace. De conferentie was prima geregeld met een duidelijke bewegwijzering (*foto rechts*) en tekenaar Merlin Evans (*foto links*), die tijdens de sessies de inhoud in beelden vertaalde.

Verschillende invalshoeken van het thema Relevantie

Al langere tijd is er aandacht voor 'inclusie' en het belang van draagvlak in de gemeenschap. Hoe inclusief is het museum? Wie vertegenwoordigen wij en welk verhaal vertellen we als museum?

Franklin Vagnone (keynote speaker) in zijn lezing 'An Anarchist Guide to the Historic House' vraagt zich af of we ons erfgoed wel terug moeten brengen in de 'originele' staat wanneer het is vervallen, veranderd of beschadigd om het verhaal van die plek te kunnen vertellen. Hij laat verschillende voorbeelden zien van plekken die een eigentijdse functie krijgen (Sleeping Around), het verhaal op een anderen manier zichtbaar maken (City of Asylum) of zelfs aanleiding zijn tot een heus begrafenisritueel met een geestelijke om afscheid te nemen van een gebouw dat gesloopt gaat worden (Funeral for a home). Hij nodigt ons uit om open te staan voor de herwaardering van een plek. Het gaat wat hem betreft niet om het historische gebouw zelf, maar de historie die op de plek heeft plaatsgevonden en nog plaats zal vinden. Hoe je dat laat zien kan op veel verschillende manieren. Hij pleit ervoor om historische plekken / huizen te preserven in het moment van nu en daar de verhalen aan te koppelen. Maar ook dat moment zal voorbij gaan. Maar, zo stelt Franklin, het bewaren in het moment nu voorkomt dat er gewerkt hoeft te worden vanuit aannames. Dit is een interessante visie maar of dit inderdaad de manier is om relevant te zijn in onze tijd vanwege de authenticiteit weet ik niet. Wat zoekt het publiek? De ene keer authenticiteit, de andere keer entertainment of verwondering misschien. Overdenk de waarde van je plek en collectie is volgens mij de boodschap die Franklin mee wilde geven. (foto: keynote Franklin Vagnone)

Na de keynote presentatie ging iedereen uiteen om een reeks presentaties te volgen rond een bepaald thema. Mijn interesse ging uit naar drie onderzoeken over de impact van hedendaagse kunst op bezoekers van historische huizen en musea van Anne-Marie Emond (CAN), Gina Wouters (GB) en Carol Lo-Yun Chung (SGP). Op welke manier heeft werken met hedendaagse kunst invloed op het creëren van een zelfbeeld en zelf-bewustzijn van mensen, de interpretatie van het (historische) verhaal en het onderzoeken van bezoekerservaringen. Als ik de presentaties samen zou moeten vatten dan zou ik zeggen dat hedendaagse kunst een trigger kan zijn om denkprocessen bij de bezoeker in gang te zetten. Processen die het denken over jezelf en de wereld aanzetten, doordat je nieuwe en andere informatie moeten verwerken dan je gewend bent. Hedendaagse kunst zorgt vaak voor een nieuwe context. De bezoeker dient dan wel de ruimte te krijgen voor zelfexpressie en reflectie.

Twee andere thema's die mij interesseerde in verband met mijn eigen werkzaamheden waren Digitalisering en Social / Emotional Engagement. Bij de presentaties 'Working Digitally' kwamen drie interessante presentaties naar voren: 'Don't be innovative, be transformative' van Inge Kalle-den Oudsten (NL), 'Taking heritage

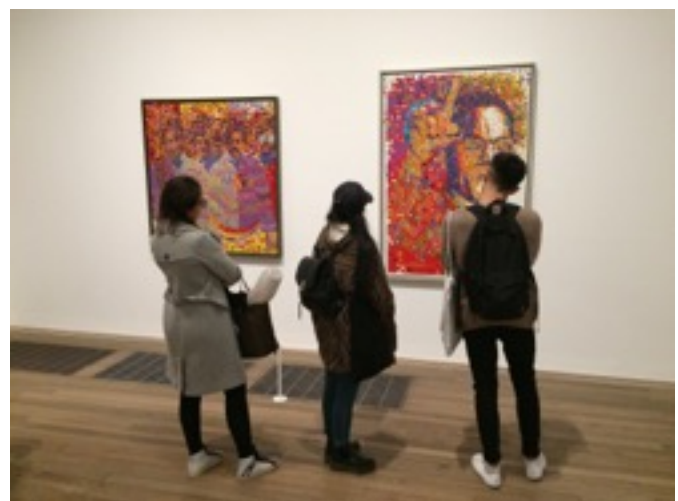

beyond your walls and to a global audience' van Daniel Ferguson (GB) en '3D film Uffizi - an immersive experience' van Patrizia Schettino (IT). Wees heel bewust waarom je de digitalisering inzet, is denk ik wel de belangrijkste conclusie! Doe je dit ten behoeve van de inhoud, beleving of bereik? Wat voegt het toe aan al bestaande werkvormen?

Een ander interessante presentatie was 'The Lost City: How do we learn from spaces and places that no longer exist? An exploration of London's genius loci and sites of emotional heritage' van Jenny Wedgbury (GB). Wat kunnen we met plekken, waar bijzondere gebeurtenissen hebben plaatsgevonden, maar waar niets meer van te zien is? Hoe kunnen we leren van deze gebeurtenissen die niet meer bestaan? Hoe tastbaar kun je de emotie maken die ooit bij de plek hoorde en betekenis geven in het nu? Deze vragen en enkele beelden zijn blijven hangen, maar de conclusies van dit onderzoek niet meer. Helaas kan ik dit ook niet meer reconstrueren uit mijn aantekening. (foto: aantekening presentatie *The Lost City*)

Maria Balshaw, directrice van Tate, sprak over hun pogingen om relevant te blijven voor verschillende groepen in de maatschappij. Tate kijkt daarbij onder andere naar de samenstelling van hun team en de onderwerpen van hun tentoonstellingen. Daarbij onderzoeken ze hoe hun artistieke en democratische processen bij kunnen dragen aan de sociale relevantie van het museum, zoals het kunstwerk *One, Two, Three Swing* van Superflex in de grote (vrij toegankelijke) hal. Op een speelse manier maken buurtbewoners kennis met moderne kunst en zet letterlijk iedereen in beweging. De tentoonstelling *Soul of a Nation: art in the age of black power* in Tate Modern (12 juli-22 okt 2017) was een goed voorbeeld om aansluiting te zoeken met de 'zwarte' bevolking van de stad. Ook bood deze tentoonstelling de gelegenheid om op de eigen beeldvorming te reflecteren en stil te staan bij de vraag: Wiens verhaal tonen we / laten we horen? Stel zaken en processen in twijfel en durf het roer zo nu en dan eens over te laten aan de jongere generatie. Nieuwsgierig geworden ben ik woensdag nog even voor vertrek naar Tate Modern gegaan.

Social Inclusion - Research papers

(foto's: presentatie onderzoek 15 okt 2017 ICOM/CECA-conferentie Relevance2017 + samenvatting van de drie presentaties door Merlin)

Op zondag 15 oktober heb ik zelf een presentatie mogen houden. Ik heb dit jaar een explorierend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om digitale middelen in te zetten bij ouderen in de Utrechtse zorginstellingen om collecties van de Utrechtse musea toegankelijk te maken. Dit onderzoek is in opdracht van de Utrechtse musea en zorgpartner AxionContinu uitgevoerd met dank aan de Van Baaren Stichting.

De aanleiding voor het onderzoek was drieledig: 1] uit een eerder onderzoek, naar de toekomstbestendigheid van de twee Utrechtse museumprojecten Vrijdag Museumdag en Museum Voor 1 Dag, kwam naar voren dat er behoefte was naar meer differentiatie in het programma. Digitalisering van het programma was één van de optisch die genoemd werd. 2] Steeds meer informatie is (alleen) digitaal toegankelijk geworden. Zou het digitaliseren van het museumprogramma kunnen bijdragen bij het toegankelijk maken van de Utrechtse museale collectie? Niet alleen voor mensen die niet meer mobiel zijn, maar ook voor verdieping en verbreding van het museumprogramma? 3] We wilden ook weten of de doelgroep, die in de verzorgingshuizen verblijft, wel in staat en geïnteresseerd is om on-line te gaan. Hoe relevant is de online-informatie en online-ervaring voor deze doelgroep? Op het moment van de conferentie zat ik in de afrondingsfase van mijn onderzoek en had alleen voorlopige conclusies en aanbevelingen. Het rapport zijn we op dit moment definitief aan het afronden (meer weten: info@artekino.nl).

De twee andere sprekers binnen deze sessie waren 1] Sharon Chen van het Asian Civilisations Museum and Peranakan Museum in Singapore over een erfgoedproject voor bewoners in zorginstellingen en 2] Caroline Butler-Bowdon van Sydney Living Museums, een groep van de 12 meest belangrijke historische huizen, tuinen en musea in New South Wales Australië over het ontsluiten van erfgoed on-site en online. Helaas ontbreekt het bij dit soort sessies vaak aan tijd om echt in gesprek te gaan met de mensen in de zaal. Ik had graag wat meer informatie willen ophalen bij de zaal over hun eigen ervaringen met ouderen & digitale toegankelijkheid. Op het moment dat je een presentatie houdt ben je wel zichtbaarder geworden en kunnen belangstellenden ook later nog op je afstappen. Vaak leidt dat tot leuke gesprekken en contact met nieuwe gezichten. En dat is wat zo'n conferentie voor mij aantrekkelijk maakt.

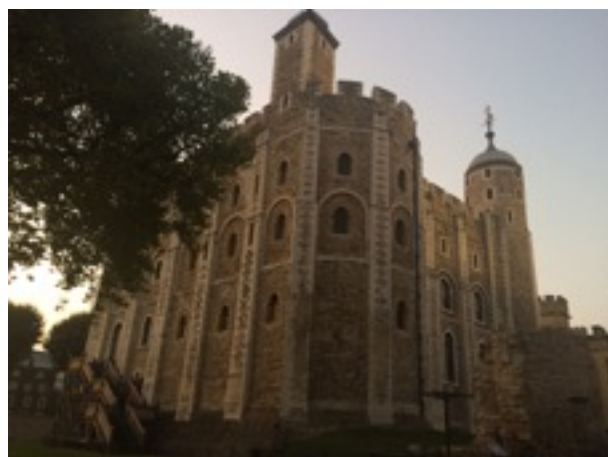
VIP- behandeling

Een conferentie bijwonen bestaat uit meer dan lezingen, presentaties en workshops. Het sociale component is zeker zo belangrijk, samen eten, koffie drinken en slenteren door de stad of een tentoonstelling bekijken. Als professional

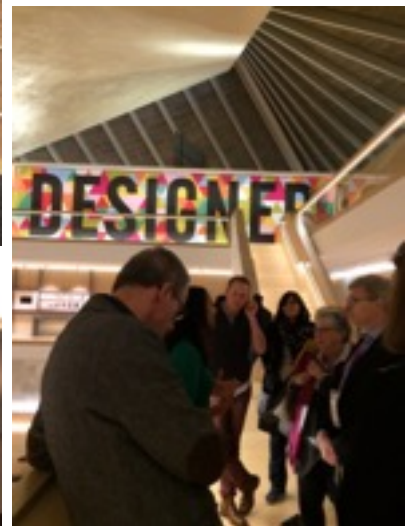
kijk je waarschijnlijk anders naar tentoonstellingen, dan de gemiddelde bezoekers. Je let als educator niet alleen op welke informatie er geboden wordt, maar ook hoe de informatie/ het verhaal vertelt wordt. In Kensington Palace werden Ernst van Keulen (Scheepvaartmuseum) en ik verrast door bewegende projecties op de vloer. Wat moest dat voorstellen vroegen wij ons af, de projecties met de ogen volgend. Toen ontdekte we dat het een choreografie was van een prinsessendans. (foto: Ernst volgt hier de choreografie, het tempo was moordend...)

Een conferentie vanuit de ICOM garandeert ook mooie, leuke en inspirerende conferentielocaties. Deze conferentie vond plaats op het terrein van The Tower en Hampton Court Palace, locaties waar je als toerist in lange rijen moet staan om binnen te komen. Ons keycord was de sleutel om als VIP behandeld te worden, zoals het kunnen bezoeken van de Jewel House na sluitingstijd. Maar zoveel goud en diamanten bij elkaar is wel veel en lijkt gek genoeg na een poosje op plastic en glas. Een ander bijzonder en toch wel magisch moment vond ik het galadiner in The Great Hall van Hampton Court Palace. Dineren op de plek waar Henry VIII en Anna Boleyn gasten hebben ontvangen en door de gangen dwalen in de voetsporen van William Shakespeare geeft je toch het gevoel dat je even deel uit maakt van de geschiedenis. Zo'n ervaring maakt geschiedenis meer dan een hoop stenen en tekstbordjes.

De volgende foto's geven een **impressie** van de vier dagen **Relevance2017**:

Angela Manders met dank aan de financiële bijdrage van ICOM-Nederland

